

Article

*Ways of Parents' Participation in Early Childhood Education Management
of Islamic Kindergartens in the Southernmost Provinces*

Suwannee Langputeh*

** Head of Islamic Teaching Department, College of Islamic Studies,
Prince of Songkla University, Pattani Campus*

Abstract

Primary education is very crucial to child development as the establishment of developing children in accordance with Allah's desire and to be the future nation power. The main point is that child development from birth to six years is the most vital stage of various developments: physical, emotional, mental, cognitive and personality. Management of early childhood education is thus apparently significant. Appropriate organization of educational experience is needed for children's positive attitudes towards learning. To achieve goals, close corporation between school and parents is required. This research aims to present the Islamic concept of early childhood education management, concepts of early childhood education management in Thai society and southernmost provinces, problems and difficulties in development of parents' participation in the education management.

Keywords: parents' participation, early childhood education management, Islamic kindergarten

บทความวิชาการ

**แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาปฐมวัย
ในโรงเรียนอนุบาลอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้**

สุพรรณิ หลังปุเต๊ะ*

*หัวหน้าแผนกครุศาสตร์อิสลาม วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็ก ซึ่งถือได้ว่าเป็นการวางรากฐานการพัฒนาเด็กให้ เป็นไปตามแนวทางที่อัลลอฮฺ (ช.บ) พึงประสงค์ และเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคตเนื่องจากการเจริญเติบโต ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และ บุคลิกภาพ จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับวัยเด็กก่อนเรียนเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง จะต้องมีการจัดการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ให้เด็กได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาระดับอนุบาลนี้จะสำเร็จบรรลุตามหลักการหรือจุดมุ่งหมายได้จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิด บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอเกี่ยวกับอิสลาม กับแนวคิดการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แนวคิดของการจัดการศึกษาปฐมวัยในสังคมไทย การจัดการศึกษาปฐมวัย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน การจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอิสลาม

บทนำ

ในสังคมปัจจุบัน ความต้องการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ทั้งนี้เพราะภาวะทางเศรษฐกิจและสภาพสังคม ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่จำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ผู้ปกครองต้องส่งลูกเข้าเรียนสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลเร็วขึ้นกว่าเดิม การจัดสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลที่มีประสิทธิภาพจะช่วยในการแก้ปัญหาของสังคม เป็นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ และยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสมอีกด้วย

การศึกษาปฐมวัยหรือระดับก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็ก เป็นการวางรากฐานการเตรียมความพร้อม เป็นช่วงเวลาทองของชีวิต และเป็นพื้นฐานสำหรับวัยต่อไป เนื่องจากการเจริญเติบโตของเด็กตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพ (อรุณี, 2536: 1) การจัดการศึกษาระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนเป็นหัวใจของการพัฒนาอนาคต การบริหาร การศึกษาจะต้องเข้าใจและตระหนักว่า เป็นสหวิทยาการ เพราะเด็กเป็นสมบัติของชาติ ต้องการพัฒนาการที่สมบูรณ์ในทุกทาง ซึ่งผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดที่สร้างความสำเร็จในการจัดการศึกษาคือ ผู้ปกครองและชุมชนที่ต้องให้ความร่วมมือระหว่างกันอย่างมีคุณภาพ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนมุสลิมที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้สนับสนุนและส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามา มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น กล่าวคือ พ่อแม่ผู้ปกครองมีสิทธิที่จะได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย ในการจัดโครงสร้างและ

กระบวนการจัดการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตาม ศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 6)

อิสลามกับแนวคิดการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญมากกับการแสวงหาความรู้ อิสลามไม่เพียงแต่จะสอนให้มนุษย์มีความรักในความรู้ แต่อิสลามยังเรียกร้องให้ทุกคนแสวงหาความรู้ เพราะความรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ เป็นกุญแจของความเจริญทางวัฒนธรรมและอารยธรรม ความรู้มีความสำคัญในทุกขั้นตอนของการมีอยู่ของมนุษย์ ความรู้เท่านั้นที่จะทำให้มนุษย์รู้จักตัวเอง รู้จักจักรวาล และรู้จักผู้อภิบาลผู้ทรงสร้าง

อิสลามถือว่าการแสวงหาความรู้เป็นสิ่งที่มีประเสริฐยิ่งสำหรับมวลมนุษย์ และถือเป็นหน้าที่ของมวลมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นมุสลิม พวกเขาเหล่านั้นจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาของตน เพราะศาสนาคือวิถีแห่งการดำเนินชีวิต

ในทัศนะอิสลาม การอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นภาระที่จำเป็นสำหรับพ่อแม่ อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮู วะ ตะอาลา ได้ตรัสว่า

“โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงปกป้องตัวของสุเจ้า และครอบครัวของสุเจ้าให้พ้นจากไฟนรก ซึ่งเชื้อเพลิงของมันนั้นคือมนุษย์และหิน” (อัตตะฮิมิม 6)

“โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และจงใช้กันให้กระทำความดี และจงห้ามปรามกันให้ละเว้น การทำความชั่ว และจงอดทนต่อสิ่งที่ประสบกับเจ้า แท้จริง นั่นคือส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่น มั่นคง” (ลูกมาน: 17)

จากอายัตดังกล่าวจะเห็นได้ว่า อัลลอฮ์ (ซ.บ) ได้กำชับให้ผู้ปกครองมีหน้าที่ในการดูแลและปกป้องสมาชิกให้พ้นจากกระทำในสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย และอายัตถัดมานั้นลูกมานได้สอนให้ลูกๆของเขาละหมาด และสอนให้ลูกๆเป็นคนดี ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาแก่ลูกๆ

นอกจากนี้ท่านนบี คือลลิลลอฮ์อะลัยฮิวะสัลลิม ได้กล่าวไว้ว่า “เด็กทุกคนนั้นเกิดมาตามธรรมชาติที่

สะอาดบริสุทธิ์ ดังนั้นพ่อแม่ของเขานั้นแหละที่ทำให้เขาเป็นยิว เป็นคริสเตียนหรือเป็นพวกบูชาไฟ” (บันทึกโดย บุคอรี 2/125 ภาคว่าด้วยการจัดการศพ)

จากบทเทศน์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าอิสลามมอบบทบาทที่สำคัญให้แก่พ่อแม่ในการรักษา ความบริสุทธิ์ของลูกๆ ให้คงไว้ตลอดไป โดยเฉพาะการให้การศึกษาที่ต้องตามหลักการของอัล อิสลาม นอกจากนั้น พ่อแม่จะต้องเสนอแบบอย่างที่ดีต่อลูกๆ ของพวกเขา ดังที่ ท่านอับดุล ญาซี ได้กล่าวไว้ว่า “การอบรมที่ดีต้องเริ่มตั้งแต่เด็กๆ หากปล่อยไว้จนโต แน่นนอนมันเป็นสิ่งที่ยากมาก” (อัตฎิบ อรรุหานีย์ หน้า 60)

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การพัฒนาเด็กที่ดีเริ่มต้นจากครอบครัว เด็กจะเติบโตมีคุณภาพชีวิตและบุคลิกภาพเช่นไร จะเป็นคนดีมุ่งทำประโยชน์แก่สังคม หรือจะเป็นคนด้อยสมรรถภาพ สร้างปัญหาแก่ตนเองและสังคมส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูจากบุคคลในครอบครัวเป็นสำคัญ เพราะนอกจากครอบครัวจะถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมโดยสายเลือดแล้วยังทำหน้าที่ดูแลเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตพึ่งตนเองได้ เป็นแบบอย่างที่ดีหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม ตลอดจนจิตสำนึกของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังค่านิยม ความรัก และคุณค่าของการมีชีวิต รวมตลอดถึงเป็นแหล่งสำคัญที่เด็กได้เรียนรู้ภาษา และพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิต จากสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัวมีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพของเด็ก

แนวคิดของการจัดการศึกษาปฐมวัยในสังคมไทย

“การจัดการศึกษาปฐมวัย” หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานของบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมอง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มีชื่อเรียกที่ต่างกันไปหลายชื่อ ซึ่งแต่ละโปรแกรมก็มีวิธีการและลักษณะในการจัดกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนาเด็กในรูปแบบต่างๆ กัน (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2542: 14)

โดยเน้นการส่งเสริมให้ได้รับการเตรียมความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สอดคล้องตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการ ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้จัดให้การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาระดับหนึ่งในการศึกษาชาติ แม้ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ ตามมาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนาศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็ก ซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ซึ่งจากพระราชบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการศึกษามูลฐานจัดเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาชาติ

การจัดการศึกษาปฐมวัยจะเน้นการส่งเสริมพัฒนาการ และการเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ พัฒนาการทางด้านสังคมและพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ลักษณะการเรียนการสอนเด็กอายุ 3 – 6 ขวบ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ได้เน้นให้มีการจัดประสบการณ์ ที่สำคัญ คือ การเล่นและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง เน้นเด็กเป็นสำคัญสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ให้เด็กได้รับพัฒนา โดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิตจัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ ทั้งให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

เป้าหมายที่สำคัญของการศึกษาปฐมวัย คือ การส่งเสริมเด็กให้ไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน มีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการ

ออกกำลังกาย ช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัยรัก
ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย อยู่
ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี
ของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุขใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มี
ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อ
การเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย
ไทย มีกระบวนการจัดเป็นไปตามลักษณะของหน่วยงาน
ซึ่งปัจจุบันมีการจำแนกออกเป็นส่วน ทั้งภาครัฐและ
เอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการที่หลากหลาย
ซึ่งมีลักษณะการจัดการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ
แต่ละแห่งจะรับเด็กอายุแตกต่างกันตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี
ดังนี้

1. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัย
ร่วมกับชั้นประถมศึกษา และทำหน้าที่ให้การศึกษากับ
เด็กปฐมวัย อายุ 3 - 6 ปี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการ
เตรียมความพร้อมให้กับเด็กในการที่จะเข้าเรียนที่เป็น
ระบบ วิธีจัดการเรียนการสอน หลักสูตรและบุคลากร จึง
มุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและความพร้อมของเด็ก
เป็นสำคัญ

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
จัดอยู่ในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล เนื่องจากรัฐไม่
สามารถจัดการศึกษาในระดับนี้ได้อย่างทั่วถึง จึง
สนับสนุนให้เอกชนดำเนินการโรงเรียนที่มีมาตรฐาน
มักจะเสียค่าเล่าเรียนสูง แต่ก็นับได้ว่าได้ช่วยแบ่งเบา
ภาระผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กเป็นอย่างมาก

3. กรมศาสนา เริ่มโครงการสอนเด็กก่อนวัย
เรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 โดยใช้วัดเป็นสถานที่อบรมสั่ง
สอนเด็ก ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะให้พระได้ทำประโยชน์
แก่สังคม และเป็นการเตรียมเด็กให้มีความรู้พื้นฐาน
ก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา ตลอดจนปลูกฝัง
คุณธรรมวัฒนธรรม อันดีงามให้แก่เด็ก ต่อมาก็ขยายกับ
ศาสนาอื่นๆ

4. องค์กรเอกชน ประกอบด้วย สภาองค์กรการ
พัฒนาเด็กและเยาวชน และคณะทำงานด้านเด็ก ซึ่ง

ประกอบด้วยกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น มูลนิธิเด็ก มูลนิธิเพื่อ
การพัฒนาเด็ก พิริยานุเคราะห์มูลนิธิ สหทัยมูลนิธิ
สมาคมสงเคราะห์เด็กกำพร้าแห่งประเทศไทย มูลนิธิเด็ก
อ่อนในสลัม เป็นต้น โดยมีเป้าหมายหลักการในการ
ทำงานเพื่อพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยง
ทั้งเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้ง
 ฯลฯ

5. โรงเรียนในสังกัดองค์กรการบริหารส่วน
ท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลในจัดบริการชั้นเด็กเล็ก
เพื่อช่วยเหลือเด็กและผู้ปกครอง โดยจัดเป็นชั้นเรียน
สำหรับเด็กเล็กแทรกอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาของ
เทศบาล ผู้ปกครองเด็กช่วยเหลือโรงเรียนบ้างเล็กน้อย
ครูผู้สอนอาจอาศัยคนท้องถิ่นนั้นมาช่วยสอน และรับครู
ที่จบตรงสาขาเข้าเป็นครูของโรงเรียน (ม.ป.พ. ม.ป.ป.)

การจัดการศึกษาจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดน ภาคใต้

ความจำเป็นในการแสวงหาความรู้ในมุมมอง
ของอิสลามที่กลายเป็นแนวคิดหลักในการจัดการศึกษา
ให้แก่เด็กนี่เองที่เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ก่อให้เกิด
สถาบันการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ ซึ่งมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากการศึกษาใน
ภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ ประชาชนในพื้นที่แห่งนี้จะ
นิยมให้บุตรหลานของตนศึกษาทั้งวิชาการทางโลกและ
วิชาการศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาทางศาสนา
เพราะการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ
มุสลิมทุกคน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเกิดสถาบันการศึกษา
ศาสนา เป็น จำนวน มาก ใน พื้นที่ แห่ง นี้ และ
สถาบันการศึกษาใดที่มีการจัดการเรียนการสอนทั้ง
วิชาการศาสนาและวิชาการสามัญจะได้รับความนิยมจาก
ผู้คนในพื้นที่ สถาบันการศึกษาที่มีสอนวิชาการศาสนาที่
มีอยู่ในพื้นที่แห่งนี้มีหลายสถาบัน เช่น โรงเรียนอนุบาล
อิสลาม โรงเรียนประถมอิสลาม ตาดีกา ปอเนาะ
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันอุดมศึกษา
โรงเรียนประถมและมัธยมตลอดจนมหาวิทยาลัยของรัฐ
 เป็นต้น

การจัดการศึกษาในระดับนี้มีการจัดการทั้ง
โดยภาครัฐและเอกชน ในส่วนของภาครัฐนั้นมีการ

จัดการในรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ประจำ มัสยิดซึ่งดูแลโดยกรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม สำหรับภาคเอกชนนั้นการศึกษาระดับนี้อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือโรงเรียนอนุบาลที่เป็นประเภทเอกชนสามัญ และโรงเรียนอนุบาลที่เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้งนี้โรงเรียนเอกชนสามัญเป็นโรงเรียนที่จัดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนสามัญโดยมีผู้รับใบอนุญาตเป็นมุสลิม ในขณะที่โรงเรียนที่สังกัดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันการศึกษาที่ขยายโอกาสทางการศึกษาลงถึงระดับอนุบาลและประถม ซึ่งก่อนหน้านี้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะเปิดสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น ในปัจจุบันได้มีความพยายามอย่างมากจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่จะขยายการศึกษาลงถึงระดับอนุบาลศึกษาและประถมศึกษา (อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, ม.ป.ป.)

แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ผู้ปกครองนอกจากจะเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก และทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแล้ว ผู้ปกครองยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก โดยเฉพาะพ่อแม่ จะมีบทบาทเป็นผู้ให้การศึกษแก่ลูก นับตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยเข้าเรียนในโรงเรียนปฐมวัย

ความหมายของผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ หรือบุคคลอื่นที่อาจเป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติ แต่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กมีความเข้าใจเด็กอย่างแท้จริง ให้ความรักความอบอุ่นและทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูตลอดจนให้การศึกษแก่เด็ก

ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับโรงเรียนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กตั้งแต่ร่วมคิดวางแผนร่วมดำเนินงาน และแก้ไข

ปัญหา ตลอดจนร่วมชื่นชมยินดีกับผลสำเร็จที่ได้ส่งเสริมพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในทุก ๆ ด้านอย่างสมบูรณ์

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

เนื่องจากเด็กมีความผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญแก่ครอบครัวเด็กด้วย จึงจะสามารถจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของเด็กได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนควรพัฒนาวิธีการทำงานร่วมกับผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียนควรตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอันดับแรก แนวทางการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา และจัดการศึกษาแก่บุตรหลานรวมทั้งให้แก่ตนเองด้วย

ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีดังนี้

- 1.ครอบครัวเป็นพื้นฐานการศึกษาของเด็ก
  - 2.การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการศึกษาช่วยให้สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้ของเด็กสูงขึ้น
  - 3.การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพต้องมีความลึกซึ้ง วางแผนอย่างดี และมีความต่อเนื่อง
  - 4.การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในขณะที่เด็กยังเล็กมีผลให้เด็กสนใจการเรียนโดยไม่ลดละตราบจนสำเร็จการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ
  - 5.การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทางการศึกษาเฉพาะที่บ้านยังไม่เพียงพอ จากงานวิจัยพบว่าเด็กมีความสามารถทางการเรียนระดับปานกลางจะมีผลการเรียนดีขึ้น ถ้าหากผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาในโรงเรียน
  - 6.เด็กที่มาจากฐานะครอบครัวยากจน และชนกลุ่มน้อยจะได้รับประโยชน์อย่างมากจากการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาในโรงเรียน
- ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียนหรือพ่อแม่ผู้ปกครองกับครูเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของเด็กโดยถือว่าความร่วมมือของทั้งสองฝ่ายเป็นจุดมุ่งหมายหนึ่งของการจัดการปฐมวัยศึกษา (ม.ป.พ. ม.ป.ป.)

แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยศึกษา

เอปสทิน (Epstein 1995 pp 701-712) ได้กล่าวถึงรูปแบบและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาแบบสามประสาน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน (School/Family/Community Partnership Caring for the Children We Share)

วิธีการที่โรงเรียนใช้กับนักเรียน จะสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการที่โรงเรียนใช้กับผู้ปกครอง หากครูมองเห็นว่านักเรียนก็เป็นนักเรียนเท่านั้น พวกเขาจะคิดว่าโรงเรียนกับบ้านอยู่กันคนละมุม ไม่เกี่ยวข้องกัน แต่ถ้าครูคิดว่านักเรียนคือเด็กที่ใหญ่โตต้องช่วยกันพุ่มพักเลี้ยงดูให้เติบโต ครูก็จะมีความคิดว่าผู้ปกครองและชุมชนเป็นเพื่อนร่วมงานที่จะช่วยกันจัดการศึกษาที่ดีที่สุดสำหรับเยาวชน ทุกฝ่ายก็จะตระหนักในความรับผิดชอบต่อการศึกษานักเรียน ในขณะที่ครูพยายามปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนในห้องเรียน ครูจะประสบความสำเร็จมากขึ้น หากได้มองว่า ผู้ปกครองคือเพื่อนร่วมงานในการสร้างชุมชนของผู้เรียนรู้

เหตุผลสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

1. ส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนในด้านต่างๆ เช่น การเรียนการสอน สภาพแวดล้อม อาคารสถานที่
2. บริการด้านต่างๆ เช่น บริการให้คำปรึกษา บริการพยาบาล
3. เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆ แก่ผู้ปกครอง
4. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีในหมู่ผู้ปกครอง เช่น ผู้ปกครองกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองกับชุมชน และผู้ปกครองกับครู
5. ช่วยนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาและอนาคต
6. เสริมสร้างชุมชนแห่งความรัก ความเข้าใจอันดี

อย่างไรก็ตามแนวทางหลักในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการร่วมจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยศึกษามี 6 รูปแบบ ดังนี้

1. การเลี้ยงดู (Parenting)

ในรูปแบบนี้ ความรับผิดชอบของผู้ปกครองที่จะเลี้ยงดูซึ่งรวมถึงการจัดให้มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยและเลี้ยงดูให้มีสุขภาพแข็งแรง การพัฒนาทักษะและความรู้ในการเตรียมตัวลูกให้พร้อมที่จะเข้าโรงเรียนและช่วยให้ลูกมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ และจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้ของลูก

โรงเรียนสามารถช่วยเหลือผู้ปกครองในการพัฒนาความสามารถ และความรู้ในการเลี้ยงดูลูกด้วยความรักความเข้าใจในแต่ละวัย โดยการจัดอบรมสัมมนาผู้ปกครองที่โรงเรียน หรือหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน การเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดตั้งกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน เพื่อช่วยเหลือ ทำให้โรงเรียนและผู้ปกครองมีความเข้าใจอันดีต่อกัน

กิจกรรมดังกล่าวจำเป็นต้องกำหนดตายตัวว่าจะจัดได้แต่เฉพาะในโรงเรียนอย่างเดียว แต่อาจทำได้หลายแนวทาง เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงดูบุตรหลานไปสู่ผู้ปกครองอย่างทั่วถึง

สิ่งที่จะเป็นงานท้าทายความสามารถทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประการแรกก็คือ การให้ข้อมูลที่ เป็นข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกไปถึงผู้ปกครองทุกคนรอบครัว ไม่เฉพาะแต่บางครอบครัวที่สามารถมาร่วมกิจกรรมการอบรมสัมมนาหรือประชุมวิชาการเท่านั้น ประการที่สองก็คือ การกระตุ้นให้ครอบครัวของนักเรียนให้ข้อมูล ตลอดจนอุปนิสัยและความสามารถพิเศษของนักเรียนแต่ละคน ประการที่สาม ต้องให้แน่ใจว่าข้อมูลจากโรงเรียนและจากครอบครัวของนักเรียนนั้นชัดเจน เป็นประโยชน์ นำไปปฏิบัติได้และเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากรูปแบบนี้ก็คือ

ข. ผลที่เกิดกับนักเรียน

1. นักเรียนจะเกิดความตระหนักในการเลี้ยงดูพุ่มพักของครอบครัว และมีความเคารพรักต่อผู้ปกครอง
2. นักเรียนจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีอุปนิสัยและค่านิยมที่เหมาะสม อันเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่ดี

3.นักเรียนจะเรียนรู้การใช้เวลาอย่างถูกต้อง
เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมายทั้งที่บ้านและที่
โรงเรียน

4.นักเรียนจะชอบไปโรงเรียน

5.นักเรียนจะเห็นคุณค่าของการไปโรงเรียน

ก.ผลที่เกิดกับผู้ปกครอง

1.ผู้ปกครองจะมีความรู้ เข้าใจและความ
เชื่อมั่นในการอบรมเลี้ยงดูลูกในวัยต่างๆ และการ
เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสมกับ
การเรียนรู้ของลูกในแต่ละวัย

2.มีความรู้ความเข้าใจถึงอุปสรรคปัญหาของ
ผู้ปกครองในการเลี้ยงดู

3.มีความรู้สึกที่ดีและมั่นใจในการสนับสนุนจาก
โรงเรียนและผู้ปกครองคนอื่นๆ ในการเลี้ยงดูลูก

ข.ผลที่เกิดกับครู

1.ครูจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิหลัง
ของครอบครัวนักเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี
ความเชื่อ ความต้องการ เป้าหมายและทัศนคติของ
นักเรียน

2.ครูจะยอมรับและให้เกียรติในความพยายาม
ของครอบครัวนักเรียน

3.เข้าใจความหลากหลายของนักเรียน

4.ตระหนักในความสามารถของตนเองในการ
กระจายความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียน

2.การติดต่อสื่อสาร (Communication)

การติดต่อสื่อสาร หมายถึงความรับผิดชอบของ
โรงเรียนที่ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับกิจกรรม
ต่างๆ ของ โรงเรียน และพัฒนาการของนักเรียน การ
ติดต่อสื่อสารนี้รวมถึงจุดหมาย ประกาศต่างๆ สมุด
รายงานประจำตัวนักเรียน การติดต่อทางโทรศัพท์ การ
ประชุมผู้ปกครอง ตลอดจนวิธีการต่างๆ ที่จะสื่อสารกับ
ผู้ปกครอง

ในรูปแบบที่ 2 นี้ อาจจะทำให้หลายอย่าง อาทิ
เช่น การประชุมพบปะผู้ปกครองปีละหนึ่งครั้ง และ
ติดตามผลอีกตามความจำเป็น ประการที่สอง การทำจุล
สารรายสัปดาห์หรือรายเดือน เพื่อรายงานพัฒนาการ

ของนักเรียนให้ผู้ปกครองได้ทราบ และแสดงความ
คิดเห็นกลับคืนให้โรงเรียน ประการที่สาม อาจจะทำให้
ในรูปของการประชุมเพื่อรับสมุดรายงานประจำตัว
นักเรียนจากครูประจำชั้น ประการที่สี่ อาจทำได้ในรูป
ของการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือก
แผนการเรียน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น
ภายในโรงเรียน ประการสุดท้าย ก็เป็นการให้ข้อมูลที่
ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน โปรแกรมต่างๆ
การปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียน

สิ่งที่เป็นงานท้าทายในรูปแบบนี้ ประการแรก
ที่สุดก็คือ การที่จะต้องทบทวนความพร้อม ความ
เหมาะสม และความถี่ของการให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ
ในการติดต่อสื่อสารของทางโรงเรียน ประการที่สอง
จะต้องทบทวนถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของการ
สื่อสารที่โรงเรียนใช้อยู่ ว่าจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
เพียงไร ประการสุดท้ายก็คือ การจัดให้มีการสื่อสารสอง
ทางระหว่างบ้านกับโรงเรียนเพื่อความเข้าใจที่ดี ชัดเจน

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากรูปแบบนี้ก็คือ

ก.ผลที่เกิดกับนักเรียน

1.นักเรียนจะได้รับทราบและตระหนักถึง
พัฒนาการและความก้าวหน้าของตนเองและการที่จะ
ปรับปรุงและรักษาผลการเรียนที่ดีเอาไว้

2.มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของ
โรงเรียนและแนวทางปฏิบัติตนของนักเรียน

3.มีความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ ที่
โรงเรียนจัดขึ้น

4.ตระหนักในบทบาทของนักเรียนเอง ในการ
ติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับบ้าน

ข.ผลที่เกิดกับผู้ปกครอง

1.ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในนโยบาย
และโปรแกรมต่างๆ ของโรงเรียน

2.มีการติดตามดูแลและรับทราบถึงพัฒนาการ
ของนักเรียน

3.สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาที่เกิด
ขึ้นกับนักเรียนอย่างทันที่และเหมาะสม

4.มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างครูและทาง
โรงเรียน

ค.ผลที่เกิดกับครู

1. เพิ่มพูนความหลากหลายในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวของนักเรียน และตระหนักถึงความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2. มีความอบอุ่นใจในการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียน

3. ครูจะมีประสบการณ์และความสามารถที่จะเข้าใจทัศนคติของครอบครัว นักเรียนและพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนดียิ่งขึ้น

3. อาสาสมัคร (Volunteering)

รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การมีส่วนร่วมภายในโรงเรียน โดยผู้ปกครองอาสาสมัครเข้ามาช่วยครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียนในห้องเรียนหรือที่อื่นๆ ภายในบริเวณโรงเรียน นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนที่มาให้กำลังใจในการแสดงออกของนักเรียนที่โรงเรียนในโอกาสต่างๆ เช่น การแสดงละคร การแข่งขัน กีฬา เป็นต้น โรงเรียนสามารถพัฒนาและจัดทำปฏิทินกิจกรรมต่างๆ ให้มีความหลากหลายเพื่อให้ครอบครัวของนักเรียนมีส่วนร่วมแสดง หรือเป็นผู้ชม โรงเรียนสามารถสรรหาและจัดการอบรมผู้ปกครองที่เป็นอาสาสมัครเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อครู นักเรียน และพัฒนาโรงเรียนโดยรวม

ในรูปแบบนี้ อาจทำได้หลายอย่าง เช่น ประการแรกอาจทำในรูปของโปรแกรมอาสาสมัครเพื่อช่วยครู ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียนและผู้ปกครองคนอื่นๆ ประการที่สอง อาจจะทำให้มีห้องสำหรับอาสาสมัครหรือศูนย์ครอบครัวเพื่องานอาสาสมัคร การประชุมพบปะกัน และแหล่งบริการสำหรับครอบครัวนักเรียน ประการที่สาม อาจทำในรูปของการสำรวจความสามารถของผู้ปกครอง เวลาและแหล่งของอาสาสมัคร ประการที่สี่ อาจทำในรูปของผู้ปกครองร่วมห้องเพื่อจะช่วยให้ข้อมูลซึ่งกันและกันในหมู่ผู้ปกครองร่วมห้องเรียนของลูกๆ ประการสุดท้าย อาจจะทำให้มีการดูแลความปลอดภัยหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่จะช่วยให้มีความปลอดภัยในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

สิ่งที่เป็นงานท้าทายในรูปแบบนี้ คือ

1. จะต้องเป็นการสรรหาอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้ปกครองทุกท่านทราบว่าโรงเรียนยินดีให้ผู้ปกครองให้การช่วยเหลือโรงเรียน

2. จะต้อง มีปฏิทินกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นเพื่อสอดคล้องกับเวลาของผู้ปกครองที่อาสาสมัครเข้ามาช่วยโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จะต้องมีการจัดการที่ดี เพื่อให้การทำงานของอาสาสมัครเกิดประโยชน์สูงสุดโดยการสร้างงานอาสาสมัคร การฝึกอบรมอาสาสมัคร จัดเวลาให้สอดคล้อง เพื่ออาสาสมัครและครูจะทำงานร่วมกันเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากรูปแบบนี้ก็คือ

ก.ผลที่เกิดกับนักเรียน

1. นักเรียนจะมีทักษะในการสื่อสารกับผู้ใหญ่

2. ได้รับความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญที่อาสาสมัครเข้ามาช่วย

3. นักเรียนจะตระหนักถึงทักษะและความรู้ในสาขาวิชาที่ต่าง ๆ และการช่วยเหลือของผู้ปกครองและอาสาสมัครคนอื่นๆ

ข.ผลที่เกิดกับผู้ปกครอง

1. ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจงานของครูดียิ่งขึ้น มีความสบายใจที่จะมาโรงเรียน และร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะทำงานในโรงเรียนกับครู และนักเรียนเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง

3. ตระหนักว่าโรงเรียนยินดีต้อนรับครอบครัวของนักเรียน ให้มีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน

4. ได้รับความรู้และทักษะใหม่ในการทำงานอาสาสมัคร

ค.ผลที่เกิดกับครู

1. ครูมีความพร้อมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร

2. ตระหนักถึงความสามารถและความสนใจของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนและนักเรียน

3.ครูสามารถให้ความสนใจต่อนักเรียนแต่ละคน
มากยิ่งขึ้น โดยการช่วยเหลือของผู้ปกครองอาสาสมัคร

4.การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home)

การมีส่วนร่วมในการศึกษารูปแบบการเรียนรู้
ของเด็กที่บ้าน รวมถึงการขอร้องและคำแนะนำของครู
ในการที่จะให้ผู้ปกครองช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่
เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักเรียนในชั้นเรียน

โรงเรียนจะช่วยเหลือผู้ปกครอง โดยการให้
ข้อมูลความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องหลักสูตรและสิ่งที่
นักเรียนต้องการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนผ่านแต่ละช่วง
ชั้น โรงเรียนต้องให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครองในการกำกับดูแล
และช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนตัดสินใจเลือกโปรแกรม
การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนจะได้ประสบความสำเร็จ

กิจกรรมที่โรงเรียนจะทำได้ดังนี้

- 1.การให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่
นักเรียนควรจะมีตามหลักสูตรกำหนดแต่ละชั้น
- 2.การให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการให้ที่บ้าน
ของทางโรงเรียน และช่วยเหลือนักเรียนในการทำ
การบ้าน
- 3.การทำปฏิทินการบ้านนักเรียนและกำหนดให้
นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว
- 4.การทำปฏิทินกิจกรรมทางบ้านที่นักเรียนกับ
ครอบครัวมีส่วนร่วม
- 5.กิจกรรมทางวิชาการที่ครอบครัวของนักเรียน
สามารถร่วมได้ที่โรงเรียน
- 6.การมีส่วนร่วมของครอบครัวนักเรียนในการ
ช่วยให้นักเรียนตั้งเป้าหมายในการเรียนแต่ละปี

สิ่งที่ท้าทายในรูปแบบนี้ ประการแรก คือ การ
วางแผนและกำหนดตารางปฏิทินของการบ้านที่
ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วม เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาส
ปรึกษาผู้ปกครองและในขณะเดียวกันการทำปฏิทินช่วย
ให้ผู้ปกครองได้รับรู้ถึงเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่นักเรียนกำลัง
เรียนในชั้นเรียน ประการที่สอง คือ การจัดกิจกรรมหรือ
การบ้านที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ประการ
สุดท้าย การที่จะให้ผู้ปกครองและครอบครัวของนักเรียน
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับ
หลักสูตร

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากรูปแบบนี้ คือ

ก.ผลที่เกิดกับนักเรียน

- 1.นักเรียนจะมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการเรียน ที่จะส่งผลดีต่อคะแนนและการเรียนของนักเรียน
- 2.ทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว
- 3.มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและการทำงาน
- 4.มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ปกครองและครู
- 5.มีความคิดว่าตนเองมีความสามารถในการเรียน

ข.ผลที่เกิดกับผู้ปกครอง

- 1.ผู้ปกครองรู้วิธีที่จะสนับสนุนให้กำลังใจ
นักเรียน
- 2.มีโอกาสพูดคุยกับนักเรียนในเรื่องโรงเรียน การ
เรียนและการบ้าน
- 3.มีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4.มีความพึงพอใจในทักษะการสอนนักเรียน
- 5.มีความตระหนักว่านักเรียนเป็นผู้เรียน

ค.ผลที่เกิดกับครู

- 1.ครูจะมีการพัฒนาการคิดค้นและวางแผน
การบ้านที่มีประสิทธิภาพ
- 2.ครูจะเห็นคุณค่าและความสำคัญของเวลาใน
ครอบครัวนักเรียน
- 3.ครูจะได้เห็นถึงการช่วยเหลือของผู้ปกครองที่
เป็นประโยชน์ต่อการเรียนของนักเรียน
- 4.ครูจะได้รับการชื่นชมและพึงพอใจในการมี
ส่วนร่วมและสนับสนุนของผู้ปกครอง

5.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึงการมีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจ การบริหาร ให้การสนับสนุน
ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
โรงเรียนสามารถช่วยจัดการฝึกอบรมผู้นำให้แก่
ผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการตัดสินใจและการ
สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมที่จะกระทำได้ในรูปแบบนี้ คือ

1.การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสมาคม
ผู้ปกครองและครู กรรมการที่ปรึกษา กรรมการฝ่าย
ต่างๆ ของโรงเรียน

2.คณะกรรมการการพัฒนาโรงเรียน

3.การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้นำหรือตัวแทนของ
ผู้ปกครอง

4.การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะ
กรรมการบริหาร สมาคมผู้ปกครองและครู กับครอบครัว
นักเรียนทุกคน

งานที่ทำภายในรูปแบบนี้ คือ

1.การที่จะรวบรวมผู้ปกครองซึ่งเป็นตัวแทน
ของผู้ปกครองกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนมาเป็น
คณะกรรมการ

2.การจัดประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ เพื่อเพิ่ม
ทักษะในการบริหารงาน

3.การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ
แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากรูปแบบนี้ คือ

ก.ผลที่เกิดกับนักเรียน

1.นักเรียนตระหนักถึงการมีตัวแทนของ
ครอบครัว และผู้ปกครอง

2.นักเรียนเข้าใจถึงสิทธิและการปกป้องสิทธิ
ของนักเรียน

3.นักเรียนได้รับประโยชน์จากการดำเนินการ
ของสมาคมผู้ปกครองและครู

ข.ผลที่เกิดกับผู้ปกครอง

1.ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในนโยบายของ
โรงเรียน

2.มีความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งของ
โรงเรียน

3.ตระหนักในความสำคัญของความคิดเห็นของ
ผู้ปกครองในการตัดสินใจโรงเรียน

4.ได้แบ่งปันประสบการณ์และมีความสัมพันธ์
กับผู้ปกครอง

5.ตระหนักถึงนโยบายต่างๆ ของโรงเรียน

ค.ผลที่เกิดกับครู

1.คณะครูตระหนักถึงความคิดเห็นของ
ผู้ปกครองว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อนโยบายและ
การตัดสินใจของโรงเรียน

2.ได้เห็นบทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครองที่
มาร่วมเป็นคณะกรรมการและเป็นผู้ปกครอง
นักเรียนในโรงเรียน

**6.ความร่วมมือกับชุมชน (Collaborating
with Community)**

ความร่วมมือกับชุมชน หมายถึง การ
ประสานงานและร่วมมือระหว่างองค์การและหน่วยงาน
ต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยกันรับผิดชอบใน
การจัดการศึกษาเพื่อเยาวชน

กิจกรรมในรูปแบบนี้ประกอบด้วย

1.การให้บริการข่าวสารข้อมูลสำหรับนักเรียน
และครอบครัวนักเรียนเกี่ยวกับบริการสุขภาพ
วัฒนธรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ บริการสังคม
สงเคราะห์ต่างๆ ในชุมชน

2.การให้บริการข่าวสารข้อมูลในกิจกรรมต่างๆ
ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน

3.การประสานงานระหว่างองค์การและหน่วยงาน
ต่างๆ ในชุมชน

4.การบริการสังคมโดยนักเรียน ผู้ปกครองและ
โรงเรียนร่วมกันจัดขึ้น

5.การมีส่วนร่วมของศิษย์เก่าเพื่อนักเรียนปัจจุบัน

6.งานที่ทำด้วยความสามารถรูปแบบนี้ก็คือ

7.การแก้ปัญหาเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในเรื่อง
ค่าใช้จ่าย คณะทำงาน และสถานที่ สำหรับประชุมพบปะ

8.การติดต่อแจ้งข่าวสารให้กับครอบครัว
นักเรียน

9.การส่งเสริมให้ครอบครัวนักเรียนได้มีโอกาสร่วม
กิจกรรมอย่างเต็มที่

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากรูปแบบนี้ คือ

ก.ผลที่เกิดกับนักเรียน

1.นักเรียนจะได้เรียนรู้และเพิ่มทักษะจาก
กิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกสถานที่

2. ตระหนักถึงอาชีพต่างๆ ที่หลากหลายในชุมชนและทางเลือกต่างๆในการศึกษาต่อระดับสูงต่อไป
3. ได้รับประโยชน์จากองค์การและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

ข.ผลที่เกิดกับผู้ปกครอง

1. ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับองค์การและหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับครอบครัวนักเรียน
2. มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองคนอื่นๆ
3. ตระหนักถึงบทบาทสำคัญของโรงเรียนต่อชุมชนและการช่วยเหลือของชุมชนต่อโรงเรียน

ค.ผลที่เกิดกับครู

1. ตระหนักถึงแหล่งทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนที่ช่วยเสริมหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ
2. คณะครูจะเปิดใจกว้างและมีทักษะในการใช้ทรัพยากรในชุมชน เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน
3. ครูจะมีความรู้ดีเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้คำแนะนำแก่นักเรียนและครอบครัวในการใช้ประโยชน์จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างเต็มที่

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา

1. ปัญหาด้านความสัมพันธ์ ระหว่างครูและผู้ปกครองที่ยึดติดกับความเคยชินเดิมซึ่งเป็นการสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม ความไม่คุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองและครู ทำให้ผู้ปกครองเป็นฝ่ายมารับฟังสิ่งที่ครูหรือโรงเรียนต้องการบอก โดยขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่างๆขณะเดียวกันครูจำนวนหนึ่งก็ลำบากใจในความสัมพันธ์และความคาดหวังของผู้ปกครอง และไม่มั่นใจว่าผู้ปกครองจะยอมรับความคิดเห็นของครูหรือไม่ โดยเฉพาะในปัญหาที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือการตัดสินใจของเด็ก

2. การขาดการสื่อสารเชิงข้อมูลในความคิดเห็นของนโยบายโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองไม่รับรู้ไม่ได้เข้าร่วมอย่างที่เป็น

3. การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง อันเนื่องมาจากภารกิจในการทำงานประจำ ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้บ่อยนักหรือไม่อาจเข้าร่วมได้เลย สภาพปัญหาดังกล่าว โรงเรียนอาจจัดช่องทางเชิงรุกให้ผู้ปกครองสามารถติดต่อกับโรงเรียนได้ในเวลาออกราชการ อาจเป็นการติดต่อทางโทรศัพท์กับครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาของเด็กหรือเปิดสายการติดต่อผ่านอีเมลของโรงเรียนได้ตลอดเวลา เพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูล รับรู้ปัญหาและดำเนินการตอบข้อมูลให้ความช่วยเหลือในกรณีเร่งด่วนได้ และถือเป็นช่องทางในการทำความเข้าใจกันเป็นเบื้องต้นได้ตลอดเวลา

4. ปัญหาด้านทัศนคติ ความคิดที่แตกต่างกัน ความแตกต่างทางความคิดอาจเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างครู-พ่อแม่ เพราะทั้ง 2 ฝ่าย อาจจะมีจุดยืน ทัศนะหรือวิธีการในการปกป้องเด็กในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด การไม่ยอมรับกัน จนในที่สุดอาจหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากันในระยะยาว

สรุป

การจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการ

ของผู้ปกครองและชุมชน การจัดการศึกษาในระดับ
ปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีประสิทธิภาพและ
ได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหน
สถานศึกษามากยิ่งขึ้นต้องให้ความสำคัญต่อแนวทางการ
พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ซึ่ง
ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรทาง
การศึกษา และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการ
ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ อีกทั้งยังสามารถ
ทำให้ชุมชนมีความรู้สึกผูกพันโดยการจัดการศึกษาที่
สอดคล้องกับวิถีชีวิตอันจะส่งผลต่อความรู้สึกในการเป็น
เจ้าของ(Sense of Belonging) สถานศึกษาอย่างแท้จริง
และยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ม.ป.พ. ม.ป.ป. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด
การศึกษา. ม.ป.พ. ม.ป.ป.

[http://learners.in.th/blog/thanatta-
edu3204/178643](http://learners.in.th/blog/thanatta-
edu3204/178643) [23 เมษายน 2553]

ม.ป.พ. ม.ป.ป. ความหมายการศึกษาปฐมวัย
(ออนไลน์). ม.ป.พ. ม.ป.ป.

[http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ear_Ch
i_Ed/Haruethai_A.pdf](http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ear_Ch
i_Ed/Haruethai_A.pdf) . [23 เมษายน 2553]

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545.
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.
กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

อรุณี ทรดาล. 2536. ผู้ปกครองกับการจัดการปฐมวัย
ศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต, ม.ป.ป. การศึกษาในภาคใต้.
(ออนไลน์).สืบค้นจาก :

<http://albasra1.multiply.com/tag/> [23
เมษายน 2553]

Epstein. Joyce L., 1995. School/Family
/Community Partnerships. Phi Delta Kappa,
May, pp. 701-712.

